

Severin von Eckardstein & Liebrecht Vanbeckevoort

The Planets van Gustav Holst

- zondag 26 september | 13.00 - 14.00 uur
THEATER AAN HET VRIJTHOF, POPYRUSZAAL
-

Gustav Holst 1874-1934

The Planets opus 32 (1914-1916)

in de originele versie voor 2 piano's

- Mars, the Bringer of War
 - Venus, the Bringer of Peace
 - Mercury, the Winged Messenger
 - Jupiter, the Bringer of Jollity
 - Saturn, the Bringer of Old Age
 - Uranus, the Magician
 - Neptune, the Mystic
-

Severin von Eckardstein piano

Liebrecht Vanbeckevoort piano

The Planets is een spectaculaire zevendelige suite voor groot orkest van Gustav Holst. Althans, in die versie is het werk het meest bekend. Maar waar pianoversies vaak een arrangement zijn van de orkestpartituur, is de versie voor twee piano's van *The Planets* de versie die Gustav Holst het eerst voltooide.

Severin von Eckardstein en Liebrecht Vanbeckevoort, dit jaar voor de derde keer te gast in Musica Sacra, vertolken vanmiddag deze oerversie.

MUSICA
SACRA

kunstenfestival Maastricht
met prelude in Sittard-Geleen

Moeder Aarde

22 - 26
september 2021

The Planets van Gustav Holst

Toen Gustav Holst in 1914 begon met het schrijven van *The Planets* was het reizen naar de ruimte slechts een droom, kennis over het heelal bestond uit verhalen, mythologieën en theorieën uit de astrologie. Al tijdens zijn studiejaren was Holst gefascineerd door andere werelden. Hij leerde bijvoorbeeld Sanskriet om zich te kunnen verdiepen in de Hindoe-literatuur en -filosofie en om zelf vertalingen te kunnen maken van teksten die hij in zijn composities gebruikte. Een gesprek met zijn goede vriend Clifford Bax – astroloog en broer van de Engelse componist Arnold Bax – inspireerde hem tot het schrijven van *The Planets*. Hij componeerde dit werk welbewust voor twee piano's, zo weten we via zijn dochter Imogen Holst en dankzij de vondst van een in leer gebonden manuscript dat zich in zijn dressoir bevond. Maar Gustav Holst had daarbij ook meteen een orkestversie in gedachten.

Het kostte Holst drie jaar om *The Planets* te voltooien. Vanwege zijn werk als docent op onder andere de St. Paul's Girls' School in Londen restte hem weinig tijd voor het componeren. De première van de orkestversie vond plaats in de Londense Queen's Hall op 29 september 1918. Holst zelf was hierbij niet aanwezig. De Eerste Wereldoorlog liep ten einde en hij was opgeroepen de muziek te verzorgen voor de gedemobiliseerde

troepen in Thessaloniki en Constantinopel. In de zomer van 1919 kwam Holst als een beroemdheid thuis. Zijn *Planets* waren een enorm succes en vele uitvoeringen en nieuwe compositieopdrachten volgden. Nog altijd is (de orkestversie van) *The Planets* veelvuldig te beluisteren, ook in de populaire cultuur. John Williams vond voor de *Star Wars*-soundtrack inspiratie bij Holst: vergelijk maar eens het ritme van *The Imperial March* (het Darth Vader-thema) uit *Star Wars: The Empire Strikes Back*, met de openingsmaten van 'Mars, the Bringer of War'.

De planeten

Om meer over de planeten te leren ging Holst te rade bij de astrologie, in zijn tijd beschouwd als een van de oude, oosterse filosofische bronnen van wijsheid. Hij raadpleegde vele geschriften, met name die van de Britse astroloog Alan Leo. Volgens de astrologie heeft iedere planeet een eigen karakter, Holst geeft in *The Planets* zijn muzikale interpretatie aan deze karaktereigenschappen. De planeten ordent hij volgens hun afstand tot de zon, alleen Mars en Mercurius zijn omgedraaid. De Aarde heeft hij bewust buiten beschouwing gelaten, want deze is het uitgangspunt van waaruit wij de ruimte bekijken. De planeet Pluto werd pas na de première van het werk ontdekt (in 1930), maar wordt sinds 2003 niet meer als volwaardige planeet beschouwd.

Gustav Holst © Bettmann

Mars, the Bringer of War

Mars is de krachtige opening van *The Planets*. Bij de première dacht het publiek geheel begrijpelijk dat dit deel de Eerste Wereldoorlog representeerde, die op dat moment – september 1918 – bijna ten einde was. Mars kreeg in de versie van Holst de subtitel *the Bringer of War*: in de Romeinse mythologie is Mars de oorlogsgod en in de astrologie volgens Alan Leo representeert hij de 'vernietigende engel' of de 'toorn van God'. Holst schreef dit deel echter voordat de oorlog uitbrak, dus – tenzij hij een vooruitziende blik had – moet de verwijzing naar de Eerste Wereldoorlog toeval zijn. Van alle delen van *The Planets* houdt Holst in Mars het meest vast aan de structuur van de symfonische sonatevorm. Typerend voor de opening van dit deel is het 5/4 ritme.

In een traditionele sonatevorm vindt een harmonische climax steeds een oplossing. In Mars lijken akkoorden voorturend op te lossen, maar dit gebeurt niet. Aan het slot worden alle mogelijkheden tot een harmonische oplossing zelfs uitgesloten en het deel eindigt met een open kwint in viervoudig forte, als een soort muzikale cliffhanger. Een onheilspellend begin van de ruimtereis.

Venus, the Bringer of Peace

Dit deel opent met een eenvoudige, stijgende melodie. Waar Mars chaos en conflict bracht, brengt Venus rust en eenheid. Holst componeerde dit deel in Thaxted, een klein dorp in het Engelse graafschap Essex, de plek waar hij rust vond en in stilte kon componeren. De muzikale structuur van Venus is simpel. Geheel 'ontspannen' is *the Bringer of Peace* niet, omdat Holst ook in dit deel veel gebruikmaakt van dissonanten, het verhaal is nog niet ten einde...

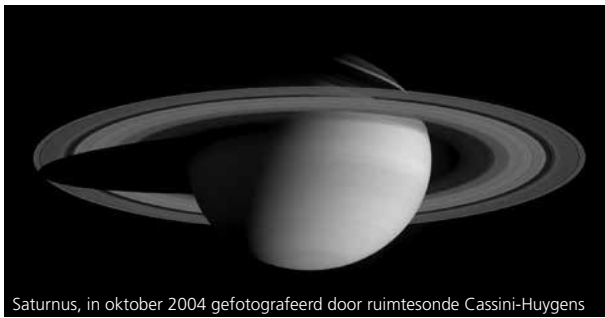
Mercury, the Winged Messenger

Astroloog Leo omschrijft Mercurius als de vindingrijke, als degene die zich aanpast en op een intelligente wijze zijn geest gebruikt. Holst vertaalt deze karaktereigenschap naar een kort deel in meerdere toonsoorten. Het is beweeglijke muziek, vergelijkbaar met het derde deel uit een sonate of symfonie: het scherzo. Er zit ook veel herhaling in dit deel, alsof Holst muzikaal wil verbeelden dat gedachten in hem opkomen, weer wegzakken en zich later opnieuw manifesteren.

Jupiter, the Bringer of Jollity

Jupiter is majestueus, een grote planeet met veel invloed, de bringer van geluk en vrolijkheid. Dit deel is na het symfonische karakter van Mars, de rustgevende Venus en de snelle Mercury als een grande finale. Veel uitvoeringen van de orkestversie eindigen dan ook met dit deel. Dit tot onvrede van Holst, omdat hij de luisteraars na dit gelukzalige moment in Saturn met de sterfelijkheid wil confronteren.

Jupiter heeft een bruisende opening met snelle zestiende noten. In een geordende chaos zet de ene na de andere stem in, als een vuurwerkshow waarin de ene na de andere pijl de lucht in schiet. Na deze festiviteiten klinkt een plechtige hymne. Enige jaren na de première van *The Planets* gebruikte Holst deze melodie voor het lied *I Vow to Thee my Country* (op tekst van Sir Cecil Spring Rice) ter nagedachtenis aan de slachtoffers van de Eerste Wereldoorlog.

Saturn, the Bringer of Old Age

Dit was het favoriete deel van Gustav Holst. In de astrologie is Saturnus de verleider of de bringer van verantwoordelijkheid. Holst was geboeid door het idee dat niemand het lot om ouder te worden kan ontlopen. Muzikaal gezien is Saturn een emotionele trip. De muziek zit vol verwijzingen naar symbolen van de dood. Luister naar het onheilspellende kloggelui, dat in verschillende gedaanten en onontkoombaar bijna het hele deel donker kleurt. Tegen het einde klinkt een melodie afgeleid van een Russisch-orthodox gebed voor de doden. Saturn besluit kalm, alsof de muziek berust in haar lot.

Uranus, the Magician

Mensen onder de invloed van Uranus zijn excentriek en irrationeel, zoals een magiër, aldus Holst. Uranus

opent na het verstild einde van Saturn met een fortissimo op de noten G - Es - A - B, door diverse musicologen geïnterpreteerd als de muzikale spelling van de componist: GuStAv H. Dan klinkt vanuit de laagte een speels en ritmisch thema dat erg doet denken aan *De tovenaarsleerling* van Paul Dukas. Na een lange climax en een uitgebreid glissando is er even verstilling waaruit het 'Gustav-motief' eenstemmig naar voren treedt.

Neptune, the Mystic

Het mysterieuze karakter van deze planeet past bij de vrije vorm van dit laatste deel. Bepaalde aspecten uit eerdere delen komen terug, waaronder het 5/4-ritme uit Mars en de bitonaliteit uit Mercury. Geen andere compositie van Holst is zo dissonant als Neptune. De opening zweeft tussen twee ongerelateerde toonsoorten: e-mineur en gis-mineur, het muzikale antwoord hierop ligt een halve toon verwijderd, in a-mineur.

De gekozen harmonieën en de wisselwerking tussen beide pianopartijen maken dat Gustav Holst de planeet laat zweven in het heelal als geen van de andere hemellichamen. In de orkestversie geeft hij dit deel nog een extra mysterieuze dimensie door toevoeging van een vrouwenkoor dat woordeloze klanken zingt. Maar ook zonder dit vocale element lijkt Neptune eindeloos voort te gaan, tot de klank vervaagt en de planeet wegzweeft in de ruimte. Een magisch einde van een magistraal werk. ❖

Han van Tulder

Severin von Eckardstein (Düsseldorf, 1978) werd op zijn twaalfde aangenomen in de jongtalentklas van Barbara Szczepńska aan de Robert-Schumann-Hochschule in zijn geboortestad. Tijdens zijn schooltijd zette hij zijn pianostudie voort in Hannover en later in Salzburg bij Karl-Heinz Kämmerling. Na zijn eindexamen studeerde hij bij Klaus Hellwig aan de Universität der Künste in Berlijn, waar hij in 2002 zijn diploma behaalde. Daarna vervolmaakte hij zijn spel aan de International Piano Academy Lake Como in Italië.

Severin von Eckardstein was prijswinnaar bij onder meer het Hamburgse Steinway Concours (1990), het Incontro Internazionale Giovani Pianisti in Italië (1991)

en het Arthur Schnabel Concours in Berlijn (1998). In 2003 won hij de eerste prijs van de Internationale Koningin Elisabethwedstrijd in Brussel. Severin von Eckardstein heeft als solist gewerkt met dirigenten als Simon Rattle, Valery Gergiev, Jaap van Zweden en Frans Brüggen. Ook gaf hij solorecitals in de Verenigde Staten en Europa. Hij was al enkele keren te gast in Musica Sacra. Zijn repertoire varieert van Bach tot hedendaagse muziek. Met violiste Franziska Hölscher is hij oprichter van de kamer-muziekserie 'Klangbrücken' in Konzerthaus Berlin.

Liebrecht Vanbeckevoort

Liebrecht Vanbeckevoort (Mechelen, 1984) studeerde tussen 2002 en 2009 achtereenvolgens bij Jan Michiels in Brussel, Menahem Pressler in Bloomington, Russell Sherman in Boston en Eliso Virsaladze in München. Momenteel is hij als gastdocent verbonden aan de LUCA School of Arts in Leuven. Zijn internationale doorbraak volgde toen hij in 2007 laureaat was van de Koningin Elisabethwedstrijd, waar hij tevens de publieksprijzen van VRT/RTBF in ontvangst mocht nemen. Sindsdien geeft Vanbeckevoort als 'Steinway Artist' concerten op podia in Europa, Israël, China, Zuid-Afrika, Canada en de Verenigde Staten. Als solist heeft hij opgetreden met onder meer het Nationaal Orkest van België, de Kölner Akademie en het European Union Chamber Orchestra onder leiding van dirigenten als Paul Goodwin, Philippe Herreweghe en Yoel Levi.

Liebrecht Vanbeckevoort is lid van het Roeland Hendriks Ensemble en treedt geregeld op met collega's als jazzpianist Jef Neve, tenor Thomas Blondelle, violiste Ning Kam en met Severin von Eckardstein. Hij is artistiek directeur van het zomerfestival 'Klassiek Leeft Meesterlijk' in Knokke-Heist, waar internationale solisten en kamermusici te gast zijn.

Liebrecht Vanbeckevoort en Severin von Eckardstein © Yoshie Kuwayama

Dit concert wordt opgenomen door L1 voor uitzending op een nader te bepalen datum en tijd, zie musicasacramaastricht.nl.

MUSICA SACRA MAASTRICHT IS EEN COPRODUCTIE VAN Stichting Musica Sacra en Theater aan het Vrijthof Maastricht; filmselectie i.s.m. Lumière en Festivalprelude i.s.m. De Domijnen

BESTUURDER Brigitte van Eck, directeur Theater aan het Vrijthof Maastricht

PROGRAMMACOMMISSIE Jacques Giesen (vz), Jos Leussink (adviseur), Sylvester Beelaert, Fons Dejong, Bas Geerts, Susanne Vermeulen, Natasja Alers* en Saskia Törnqvist* (* m.i.v. voorbereiding editie 2022)

RAAD VAN TOEZICHT Jean Jacobs (vz), Michel Cobben, Barbara de Heer, Bas Huysler, Martijn van Swieten en Lieke Wijnia

PROJECTLEIDING & FONDSSENWERFING Fons Dejong
MARKETING & PUBLICITEIT Hetty van Dongen
PRODUCTIE Raf Meijers **REDACTIE** Philip Leussink, Jacinta Wetzler, Sylvester Beelaert en Fons Dejong
VORMGEVING Philip Leussink **UITBALE** Flora Minis en Susan Meisen **TECHNISCHE COÖRDINATIE** Sander Ronden **FACILITAIR** Nandi Nijsten **FINANCIËN** Jos Spauwen

MUSICA SACRA MAASTRICHT is lid van De Verenigde Podiumkunstenfestivals.

MUSICA SACRA MAASTRICHT wordt mede mogelijk gemaakt door Fonds Podiumkunsten, Provincie Limburg, Gemeente Maastricht, Theater aan het Vrijthof, VSB Fonds, Fonds 21, Fonds voor Sociale Instellingen, Elisabeth Strouven Fonds en Stichting Dorodarte (beheerd door Gravin van Bylandt Stichting).

Met dank aan de Vrienden van Musica Sacra Maastricht en alle (concert-)locaties en samenwerkingspartners. De activiteiten worden mede mogelijk gemaakt door anonieme giften van particulieren.

MEDIAPARTNERS NPO Radio4, NTR, KRO NCRV, L1, Dagblad de Limburger, RTV Maastricht.

STEUN HET FESTIVAL Voor een bijdrage vanaf € 40 geniet u als Vriend van Musica Sacra Maastricht vele voordelen. Zie voor meer informatie en aanmelding • musicasacramaastricht.nl/vriend

STICHTING MUSICA SACRA

Vrijthof 47, 6211 LE Maastricht
• info@musicasacramaastricht.nl
• musicasacramaastricht.nl
• [facebook.com/MusicaSacraMaastricht](https://www.facebook.com/MusicaSacraMaastricht)
• [@FestivalMSM](https://twitter.com/FestivalMSM) | #MSM2021

FONDS
PODIUM
KUNSTEN
PERFORMING
ARTS FUND NL

theater
aan het vrijthof

provincie limburg

VSBfonds,
iedereen doet mee

FONDS 21

ELISABETH
STROUVEN

Belvédère

Lumière

Gemeente Maastricht

GRAVIN VAN BYLANDT
STICHTING

Sittard-Geleen

Schouwburg
de do
mijn
en

Stichting
FSI
Fonds voor Sociale Instellingen

ntr:

KRO
NCRV

limburg

m
MUSICA SACRA
MAASTRICHT

De Limburger

DE VERENIGDE
PODIUMKUNSTEN
FESTIVAL